

NIKO JUTILA

KYTÄJÄN
KARTANON
KOLMOISSURMA

WSOY

NIKO JUTILA

KYTÄJÄN
KARTANON
KOLMOISSURMA

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

HELSINKI

Teoksen kirjoittamiseen on saatu
WSOY:n kirjallisuussäätiön apuraha.

© Niko Jutila ja WSOY 2023
Werner Söderström Osakeyhtiö

ISBN 978-951-0-49326-7

Painettu EU:ssa

”Sama kude on meissä kuin mik’ unelmissa on,
ja unta vain on lyhyt elämämme.”

William Shakespeare: Myrsky
suomentanut Paavo Cajander

1. LUKU

KYLMÄ KUOLEMA

Perjantaina toukokuun 12. päivänä 1972 aurinko nousi taivaalle jo viiden aikaan, ja Marja oli varhain jalkeilla. Hän ei ollut unohtanut pojille illalla antamaansa lupausta tulla aamulla puoli kahdeksan linja-autolla Kaalimaannokkaan eväspaketti mukanaan.

Marja pakkasi muovipussiin yhden kokonaisen ja yhden puolikkaan reikäleivän sekä kolme jogurttia. Esalla, Kailla ja Veijolla oli teltallaan yhä kahvia, sokeria ja margariinia, joten leipää ja jogurttia saatuaan pojat saisivat loihdittua aamupalan kasaan.

Esan tosin oli pitänyt herätä jo kukonlaulun aikaan ja pöristellä mopollaan työpaikalleen Hyvinkään postiin. Marjan ja Kain olisi niin ikään pitänyt suunnistaa heti aamusta kouluun, mutta he olivat jo edellisiltana päättäneet, että koulu saisi jäädä perjantain osalta.

Vähän kello seitsemän jälkeen Marja otti eväspussin ja laukkunsa ja käveli tienvarteen odottamaan linja-autoa. Samaa kyytiä odotteli myös toinen tyttö, mutta linja-autoa ei näkynyt: työehtosopimuskiistan seurauksena syntynyt

linja-auto- ja tavaraliikenteen lakko oli määrätty alkamaan samana aamuna. Kytäjän kylän asukkaat joutuivat näin ollen turvautumaan muihin kulkuvälineisiin päästäkseen Hyvinkään tai Nurmijärven keskustaan.

Marjan odotellessa kaverinsa kanssa turhaan linja-autoa samaan suuntaan menossa ollut tuttu mies pysähtyi ja tarjosi tytöille kyydin pakettiautossaan Hyvinkään keskustaan saakka. Ristikiven osuuskaupan kohdalla Marja pyysi pysäyttämään. Hän sanoi kulkevansa lopun matkaa mopolla – ei hän sitä sanonut, ettei aikonutkaan kouluun.

Kaupan julkisivun edestä kulki maantie, jonka viereisen ojan yli loikkaamalla pääsi Kytäjän kartanon maille ja Kaalimaannokkaan. Tienvarressa oli puita ja muuta kasvustoa, jotka peittivät näkyvyyden Kytäjärven rantaan ja poikien leiripaikkaan. Ne ohitettuaan löysi itsensä jyrkältä rinteeltä, josta oli vielä noin kilometrin kävelymatka Kaalimaannokkaan, jonne Marjan poikaystävä Veijo oli pystyttänyt teltan kavereidensa Esan ja Kain kanssa.

Kun Marja oli laskeutunut rinnettä alas ja lähestyi poikien leiripaikkaa, hän huomasi Esan ja Kain mopot teltan lähellä olevan kiven vieressä. Siinä ne olivat olleet jo edellisenä iltana. Teltan edustalla oli kolme paria saappaita ja leirissä hiljaista. Esa ei siis ollutkaan lähtenyt aamulla töihin.¹

”Esa, eksä meinaa mennä töihin”, Marja kysyi ihmettelevään sävyyn teltan edustalle ehdittyään, mutta vastausta ei kuulunut.

”Jumalauta, oletteks’ te kuuroja”, Marja ihmetteli.²

Teltan oviaukon vetoketju oli auki, mutta oviaukon telttakangas pysyi silti paikallaan ja peitti suoran näkyvyyden sisälle. Marja vetäisi kankaan syrjään. Siinä pojat olivat,

nukkumassa päät oviaukkoon päin. Samaan suuntaan oli maattu jo edellisenä yönä, jonka Marjakin oli teltassa viettänyt.

Mutta tällä kertaa pojat eivät nukkuneet. Marja näki poikaystävänsä Veijon kasvot. Niiden yläosa oli veren peitossa. Korvan vieressä oli reikä, senkin Marja huomasi. Veijo näytti niin kuolleelta, ettei Marja edes koskenut häneen kokeillakseen pulssia tai yrittääkseen herättää hänet.

Veijo makasi teltan vasemmalla puolella, Kai oli oikealla ja Esa heidän välissään. Marja nosti Kain päällä ollutta veren tahrimaa peittoa nähdäkseen tämän kasvot. Sitten hän kokeili Kain poskea, joka tuntui kylmältä, mutta ei niin kylmältä kuin esineet teltassa usein aamuisin tuntuivat. Aurinko oli jo noussut ja se lämmitti teltan sitä puolta, jossa Kai nukkui ja johon suuntaan hänen kasvonsa olivat kääntyneinä. Marja yritti etsiä pulssia Kain vasemmasta ranteesta, mutta ei tuntenut minkäänlaisia elonmerkkejä.

Keskellä nukkuneesta Esasta ei näkynyt makuupussin sisältä muuta kuin vähän päälakea ja vaaleata tukkaa. Pään lähellä oli verta. Marja ei koskettanut Esaa – ei ollut mitään syytä. Pojat olivat aivan varmasti kuolleita.

Järkyttynyt Marja alkoi itkeä. Hän perääntyi teltan ovi-aukolta ja mietti hetken, mitä hänen pitäisi tehdä. Sitten hän jätti pojille tuomansa eväät sisältäneen muovipussin ja oman laukkunsa teltan edustalle ja lähti juoksemaan niemestä tielle ja osuuskaupalle. Matkaa oli vajaa kilometri, eikä itku loppunut juostessa.

Osuuskaupan myymälänhoitaja Veikko Miettinen oli Liisa-rouvansa kanssa aamukahvipöydässä, kun hän näki ikkunasta vilauksen Marjasta tämän tullessa kaupparakennuksen takapihalle ja asunnon ovelle. Kello näytti kymmentä

vaille kahdeksaa. Pariskunta arveli ensin, että viereisellä maantiellä oli sattunut auto-onnettomuus ja Marja oli tullut pyytämään apua. Tytön he tunsivat jo ennestään ja tiesivät hänet nimeltäkin.³

Myymälänhoitajan asunnon ovi ei ollut lukossa, mutta Marja ei sitä ilmeisesti huomannut, vaan alkoi ryskyttää ovea ja huutaa. Kun myymälänhoitaja avasi oven, Marja oli niin poissa tolaltaan, ettei saanut itkultaan muodostetuksi yhtäkään selkeää lausetta. Isännän tarjottua tupakan ja rouvan tuotua valeriaanaa tyttö rauhoittui sen verran, että sai asiansa sanotuksi: rannassa oli teltassa kolme poikaa kuolleina.⁴

Myymälänhoitajapariskunta ei oikein uskonut korviaan. Kuolleita? Ketkä? Kun Marja yhä itki ja pyysi edelleen soittamaan apua, myymälänhoitajan poika otti puhelun Hyvinkäälle sairausautonkuljettajalle. Puhelin soi samassa Asemankadun vuokratalossa, jossa Veijo asui äitinsä kanssa. Viestin saatuaan sairausautonkuljettaja hyppäsi ratin taakse ja lähti kohti Kytäjää. Hänen vaimonsa tehtäväksi jäi ilmoittaa asiaa poliisille.⁵

II

Hyvinkään kaupunki sijaitsee Uudenmaan ja Kanta-Hämeen maakuntien pohjoisella rajalla, muutaman kymmenen kilometrin päässä niin Riihimäestä, Nurmijärvestä, Tuusulasta, Järvenpäästä kuin Mäntsälästäkin. Vielä 1970-luvun alussa Hyvinkään 30 000 asukkaasta useampi kuin joka kymmenes sai elantonsa teollisuudesta. Tehdaslaitoksista tärkein oli

Yhtyneet Villatehtaat Oy, jonka punatiilisen, 1800-luvulla rakennetun tuotantotilojen ympärille Nurmijärvestä itsestäistynyt Hyvinkään kunta ja myöhempi kaupunki pikkuhiljaa rakentuivat. 1970-luvulle tultaessa Hyvinkää oli jo alkanut peruuttamattomasti muuttua puutalon pikkupitäjästä uusien, tiilestä muurattujen kivitalojen kaupungiksi.

Hyvinkään poliisiasema oli toiminut 1950-luvun lopulta lähtien pääkadulla Hämeenkatu 9:ssä paikalla, jossa nykyään seisoo osa kauppakeskus Willasta. Valtion virastotalon nimeä kantanut rapattu kivitalo oli L-kirjaimen muotoinen, sen Hämeenkadun puoleisessa osassa oli kolme kerrosta, joista alin oli järjestyspoliisin, toinen rikospoliisin ja kolmas kerros verotoimiston käytössä. Rakennuksen pääsisäänkäynnit sijaitsivat Hämeenkadun puolella lippamaisen katoksen alla. Pääovista pääsi poliisiaseman ja verotoimiston lisäksi rakennuksen siipiosaan, josta löysi postitoimiston, postipankin ja käräjäsalin.

Virastotalon päädyssä oli asvaltoitu ramppi, jonka yläpäässä poliisiautot pysähtyivät tuodessaan ihmisiä putkaan, johon johti ovi rakennuksen päässä. Ramppia alas ajamalla tultiin alapihalle, jossa oli postin lajittelu- ja jakelutilojen lisäksi poliisiaseman autotallit ja sauna, jonne haisevimmat asiakkaat vietiin pakkopesulle ennen putkaan laskemista.

Jos perjantai 12. toukokuuta 1972 olisi ollut samanlainen kuin muutkin perjantait, olisi Esa Hyväkkä ajanut aamulla mopollaan Valtion virastotalon alapihalle, hypännyt postin jakeluauton kyytiin ja ennen pitkää huristellut myös Kytäjälle Ristikiven kaupalle.

Mutta tämä perjantai ei ollut samanlainen kuin muut. Kello oli viisi yli kahdeksan, kun poliisiaseman puhelin soi.

Runsas tunti aiemmin päivystysvuoronsa aloittanut nuorempi konstaapeli Risto Rantala nosti luurin. Langan toisessa päässä oli sairausautonkuljettajan rouva, joka kertoi hetkeä aiemmin Ristikiven kaupalta Kytäjältä tulleesta puhelusta, jossa puhuttiin jotakin vainajista ja pyydettiin ambulanssi Kytjärven rannalle. Rouva sanoi miehensä jo lähteneen kohteeseen.

Ilmoitus oli epämääräinen – puhuttiin vainajista mutta ei sen tarkemmin osattu sanoa, mistä oli kyse. Konstaapeli Rantala mietti, miksi Kytjärvellä olisi siihen aikaan vuodesta telttailijoita – mökkeilijöitä ehkä, mutta tuskin telttailijoita. Rantala soitti yläkertaan rikospoliisille ja kertoi ilmoituksesta, josta ei oikein ottanut selkoa. Miehet sopivat, että järjestyspoliisin partio kävisi paikan päällä varmistamassa tilanteen. Rantala kertoi asiasta ensimmäisenä työvuoroon tulleille konstaapeleille Pertti Iiskolalle ja Esko Hännikäiselle ja sanoi lähtevänsä näiden mukaan.⁶

Kolmikko ajoi Ristikiven kaupalle, josta Marja poimittiin mukaan oppaaksi näyttämään, missä teltta tarkalleen ottaen sijaitsi. Kaalimaannokkaan ei mennyt tietä, vaan sinne päästäkseen oli ylitettävä kartanon omistama viljapello.⁷

Poliisiauto pysäytettiin vähän matkan päähän leiripaikasta. Marja jäi autoon istumaan poliisien lähtiessä kävelemään teltalle. Hännikäinen ja Iiskola odottivat kauempana, kun Rantala raotti telttaa ja kyykistyi nähdäkseen sisälle. Hän katsoi vasemmalla maannutta nuorukaista, jonka korvan vieressä oli luodinreikä ja kasvot olivat veressä, ja käänsi siten poikaa sen verran, että sai kokeiltua tämän pulssin. Kun sitä ei löytynyt, hän ei katsonut aiheelliseksi tutkia muita poikia sen enempää – teltassa ei ollut elonmerkkejä.

Konstaapeli Rantala käänsi ruumiin takaisin niin kuin se oli ollutkin, perääntyi sen jälkeen teltasta ja käveli takaisin autolle kulkien samaa reittiä kuin oli teltalle tullutkin. Autolle päästyään hän otti poliisiradiolla yhteyden asemalle ja pyysi apulaisnimismies Viljo Panhelaista tulemaan kuuloetäisyydelle.

”Kuule, täällä on sellainen tilanne, että ei muuta kuin iso pyörä pyörimään ja KRP:lle ilmoitus. Kyllä täällä on kolme vainajaa”, Rantala sanoi mikrofoniiin.⁸

Hyvinkään kaupungin toinen apulaisnimismies Viljo Panhelainen oli 58-vuotias rikospoliisin mies, jonka tehtävänä oli muun muassa toimia syyttäjänä Hyvinkään kihlakunnanoikeudessa käsiteltävissä rikosasioissa.

Saatuaan konstaapeli Rantalan radioviestin apulaisnimismies Panhelainen soitti Keskusrikospoliisiin ja pyysi, että sieltä lähetettäisiin tutkijat Kytäjälle suorittamaan rikospaikkatutkinnan. Panhelainen kertoi Kytäjärven rannalla olevan kolme vainajaa, jotka oli todennäköisesti surmattu ampumalla. Kello oli lähempänä yhdeksää, kun ilmoitus kirjattiin Keskusrikospoliisiin pääosastossa Helsingin Ratakadulla.

Puhelun jälkeen Keskusrikospoliisin virkaa toimittava apulaispäällikkö Toivo Laento määräsi komisario Arvo Leirimaan johtamaan tutkimuksia. Apulaisekseen tämä sai komisario Paavo Mömmön, jonka tehtäviin lukeutuivat muun muassa työnjako miesten kesken sekä raportointi tutkimusten edistymisestä suoraan Laennolle.⁹

Leirimaa ja Mömmö lähtivät alaistensa kanssa kohti Kytäjää. Sama määränpää oli apulaisnimismies Panhelaisella, joka teki lähtöä rikospaikalle kolmen konstaapelin kanssa. Poliisiasemalla oli tuolloin myös Liikkuvan poliisin Keski-

Uudenmaan alueen eräpoliisi, vanhempi konstaapeli Karl ”Kalle” Wickström, joka oli poikennut asemalle heti aamu-tuimaan.

Vain noin tuntia aiemmin Wickström oli hakenut Kytäjältä kaksi tuttavaansa ja vienyt heidät keskustaan, koska nämäkin olivat jääneet linja-autolakon takia kyytiä vaille. Kyytiläisiään odotellessaan hän oli ajanut Kytäjärven rannan tuntumaan ja katsellut hetken aikaa maisemia, mutta ei ollut kuitenkaan havainnut mitään Kaalimaannokan suunnassa, ei telttaa eikä muutaakaan merkille pantavaa.

Kalle Wickström oli muuttanut runsaat kymmenen vuotta aiemmin Hyvinkään keskustaan Kytäjältä, jossa hän oli toiminut toistakymmentä vuotta paikallisen metsästysseuran metsästysenvalvojana ja maatalousministeriön palkkaamana riistapoliisina. Sitä kautta hän tunsu hyvin koko seudun, myös Kytäjärven ympäristön.

Kun Wickström kuuli poliisiasemalla istuessaan radioviestissä puhuttavan Kaalimaannokasta, hän sanoi tietävänsä kyseisen paikan, jolloin joku poliiseista pyysi hänet oppaaksi.

Vielä ennen asemalta poistumista apulaisnimismies soitti kunnanlääkärille ja pyysi tämän tulemaan rikospaikalle. Kunnanlääkäri saapui kohteeseen suurin piirtein samaan aikaan apulaisnimismiehen kanssa ja kävi toteamassa pojat kuolleiksi ja päähän ammutuiksi. Alentuneiden ruumiinlämpöjen perusteella hän arveli uhrien olleen kuolleina jo useamman tunnin.

Viimeistään tässä vaiheessa poliiseille selvisi vainajien henkilöllisyydet. Vasemmalla maanut nuorukainen, johon teltalle ensimmäisenä mennyt konstaapeli oli koskenut, oli 18-vuotias Veijo Häkkinen. Hänen vieressään olivat Hyväkän

veljekset, 17-vuotias Esa ja kolme vuotta nuorempi Kai. Kaikki olivat poliisille entuudestaan tuttuja, etenkin apulaisnimismies Panhelaiselle, joka oli toiminut syyttäjänä useaan kertaan Veijo Häkkisen jouduttua käräjille.

Eräpoliisi Kalle Wickström vietti kotvan aikaa Kaalimaan-nokassa, ennen kuin päätti lähteä takaisin Hyvinkäälle. Maantielle palattuaan ja heti kohta Kaalimaanohitettuaan hän kääntyi rikospaikkaan nähden järven pohjoispuolella kulkevalle koivukujalle, joka vei Kytäjän kartanon pihaan.

Kartanon päärakennuksen vieressä oli siniseksi maalattu kaksikerroksinen konttorirakennus, jonka yläkerrassa oli työläisten asuntoja ja alakerrassa kaksi toimistohuonetta. Toinen niistä oli kartanonomistaja Kai Vähäkallion työhuone, johon Wickström asteli ja tervehti kirjoituspöytänsä takana istuvaa tuttua isäntää.

”Sinulla on kolme kroppaa järven toisella rannalla”, Wickström sanoi.

Vähäkallion kasvolihakset nytkähtivät. Hän pomppasi ylös tuolistaan, meni sulkemaan työhuoneensa oven ja kysyi sen jälkeen: ”Tarkoitatko sinä oikein ihmisruumiita?”

Wickström vastasi myöntävästi ja kertoi sitten ruumiiden olevan teltassa. Hän sanoi tulleen kertomaan asiasta siksi, että maanomistaja tietäisi, mitä tämän tiluksilla oli tapahtunut.

Sitten hän ehdotti, että Vähäkallio voisi itse mennä paikan päälle katsomaan tilannetta, mutta lisäsi vielä, ettei kenellekään tarvitsisi mainita hänen tulleen asiasta kertomaan.

Tämän lyhyen keskustelun jälkeen miehet poistuivat konttorista. Wickström istahti Volkswagen Variantiinsa ja

lähti ajelemaan kohti Hyvinkäätä. Vähäkallio puolestaan ajoi Porschellaan pätjän matkaa Kaalimaannokkaa kohti, jätti sitten autonsa pellon reunaan ja käveli lopun matkaa.¹⁰

Nuorempi konstaapeli Risto Rantala oli yhä rikospaikalla kollegoidensa kanssa odottelemassa Keskusrikospoliisin miesten saapumista, kun hän näki pitkin askelin astuvan ison miehen lähestyvän.

”Se oli synkän näköinen äijä, se Vähäkallio”, Rantala muistelee.¹¹

Kumisaappaat jalassa liikkeellä ollut nuori kartanonomistaja jutteli pääasiassa apulaisnimismiehen kanssa. Lähellä seissyt vanhempi konstaapeli Aarne Kainumaa kuuli, kuinka Vähäkallio kertoi saaneensa Wickströmiltä tiedon tapahtuneesta ja sanoi uteliaisuuttaan tulleen katsomaan tilannetta paikan päälle.¹²

III

Keskusrikospoliisin tutkijat saapuivat Kaalimaannokkaan kello 9.40. Kartanonomistaja Kai Vähäkallio oli siihen mennessä jo poistunut paikalta. Tutkimusten johtoon määrättyjen komisarioiden Arvo Leirimaan ja Paavo Mömmön lisäksi autoista nousivat tuntomerkkitoimiston ylikonstaapeli Tapani Sipilä tutkimusapulaisensa kanssa sekä tutkintatoimiston kolme ylikonstaapelia ja yksi vanhempi konstaapeli.

Ylikonstaapeli Sipilä alkoi käydä läpi rikospaikkaa apulaisensa kanssa ja sanella muistiinpanoja magnetofonille. Merkille pantavaa riittikin, sillä poikien tavaroita oli leirissä hujan hajan. Teltan lähietäältä löytyi jako- ja lenkkiavaimia,

linkkuveitsi ja muita työkaluja, mopon tulppa-avain, erilaisia kalastustarvikkeita, tyhjiä ruokapakkauksia, Aroma-piippu-tupakkaa ja niin edelleen, kaikkiaan 64 erilaista esinettä, jotka kaikki merkittiin rikospaikasta piirrettyyn karttaan.

Poikien mato-onget olivat vedessä aivan niemen kärjessä – teltasta oli matkaa veteen vain muutama metri – ja virveli lojui nuotion lähellä. Kalastus Kytäjärvässä mato-ongintaa lukuun ottamatta oli kielletty muulta kuin omalta väeltä, mutta poliisi ei ollut nyt paikalla tutkimassa kalastusrikoksia.

Rikospaikalla ei huomattu minkäänlaisia kamppailun merkkejä. Poikiin ei ollut koskettu ennen ampumista eikä sen jälkeenkään. Ryöstökään ei voinut olla kyseessä, sillä telttailijoiden arvokkain omaisuus eli kaksi mopoa nojasivat yhä läheiseen puuhun. Veijolla ja Esalla oli kummallakin vasemmalla ranteessaan halvat rannekellot ja vaatteiden taskuissa olevat mitättömät käteisvarat olivat nekin yhä tallessa: Veijon puseron taskussa oli kahdeksan penniä ja Kain housujen taskussa 67 penniä.

Jotain kuitenkin puuttui: polttopuiden tekoon tarvittu kirves ja puukko, jonka tuppi lojui vöineen nuotion lähellä maassa. Kauempana olevasta puusta löytyi myöhemmin tuppeen sopiva puukko.

Poliisit tarkastelivat Kaalimaannokassa olevaa puustoa ja panivat merkille, että muutama leppä oli hiljattain kaadettu ja erästä yhä pystyssä olevaa leppää oli vahingoitettu todennäköisesti kirveellä.¹³ Marja kertoi myöhemmin poikien repineen yhdestä puusta kuorta sytykkeeksi ja kaataneen hänen nähdensä kaksi puuta polttopuiksi.¹⁴

Selvästikin murhaaja – tai murhaajat – oli tullut paikalle poikien nukkuessa. Uhrin makasivat teltassa kyljellään ja

kasvot oviaukosta katsottuna oikealle päin. Yö oli ollut kylmä, ja pojat olivat nukkuneet päällysvaatteet yllään.

Veijo Häkkinen oli asetellut päänsä alle punaisen nylon-paidan ja vetänyt vielä takin ylleen. Kai Hyväkkä oli osittain kääriytyneenä allaan olleeseen huopaan. Hänen isoveljellään Esalla oli joukosta ainoana makuupussi, mutta kylmä siinäkin oli tullut, sillä Esa oli asetellut talvitakkinsa eristeeksi makuupussin ja teltan pohjakankaan väliin.

Lähemmissä tutkimuksissa kävi ilmi, että Veijoa, Esaa ja Kaita oli kutakin ammuttu kerran päähän. Kaita oli lisäksi ammuttu kahdesti ylävartaloon. Kaikki laukaukset oli ammuttu hyvin läheltä.

Keskusrikospoliisin tutkijat valokuvasivat ruumiit ja rikospaikan. Kaksi virkapukuista hyvinkääläistä konstaapelia piti telttakankaan oviaukon kangasta ylhäällä, jotta tuntomerkitöimiston ylikonstaapeli Tapani Sipilä sai valokuvattua näkyvän teltaan sellaisena kuin se oli heille paikalle tultaessa näyttäytynyt. Sipilä otti myös lähikuvat vainajista.

Tarkkaan tehty tutkimustyö vei aikaa. Ilman lämpötila oli aamukahdeksan aikaan kuusi astetta, mutta kahdelta iltapäivällä lämpömittari näytti jo kahtatoista astetta. Hyväkän veljesten ruumiinlämpöjä mitattaessa kello lähenteli yhtä iltapäivällä ja mittaustulos oli molemmilla sama, 27 astetta. Veijon ruumiinlämpö mitattiin puoli tuntia myöhemmin ja se oli puoli astetta alhaisempi.

Ruumiinlämpö liittyi oleellisesti kuolinajan selvittämiseen, aivan kuten lautumat ja kuolonkankeuskin. Ensimmäisenä tutkituilla Hyväkän veljeksiltä lautumat hävisivät, kun niitä painoi voimakkaasti sormella. Veijo tutkittiin tuntia myöhemmin eikä lautumia saanut hänen ruumistaan

enää painamalla pois. Lautumien ilmaantumisen perusteella pojat olivat olleet kuolleina muutamia tunteja, mutta todennäköisesti eivät ainakaan kahtakymmentä tuntia pidempään.

Kuolonkankeus oli edennyt niin pitkälle, että kun vainajia alettiin kantaa teltasta autoon, ruumiit olivat jäykkiä, melkein kuin lankkuja olisi kantanut. Se tarkoitti sitä, että pojat olivat todennäköisesti olleet kuolleina vähintään kuudesta kahdeksaan tuntia.

Kaalimaannokkaan, eristysnauhan ulkopuolelle, kerääntyi iltpäivään mennessä uteliaita kyläläisiä katselemaan poliisien toimintaa. Syy virkavallan läsnäoloon lienee ollut jo kaikkien sivustakatsojien tiedossa – kenties sen tiesi jo koko kylä. Viimeistään syy paljastui silloin, kun kolme peitettyä ruumista kannettiin autoon.

Kun vainajia lähdettiin kuljettamaan Hyvinkään ruumis-
huoneelle, tutkimukset jatkuivat teltalla. Ensimmäinen surman-
luodeista löytyi Kain alla olleen huovan päältä ja toinen
jalkopäästä teltan pohjakankaalta. Veijon ja Esan päähän am-
mutut luodit olivat läpäisseet näiden kallot ja menneet sen
jälkeen telttakankaan läpi maahan. Veijon tappanut luoti
kaivettiin maasta 26 senttimetrin syvyydestä. Esan elämän
lopettanut luoti oli vieläkin syvemmällä, 40 senttimetriä
maanpinnan alapuolella. Kain pään lävistänyttä luotia ei löy-
detty – ei tuolloin eikä koskaan myöhemminkään.

Myöskään hylsyjä paikalta ei löytynyt, kuten ei vieraita
sormenjälkiäkään. Poikien ruumiiden ympärillä olevia hiuk-
sia korjattiin talteen, mutta värityksen perusteella ne sopivat
pojille itselleen ja teltassa murhia edeltävänä yönä yöpyneelle
Marjalle. DNA-tekniikkaa ei tuolloin tunnettu.

Uhrit olivat pienikokoisia. 14-vuotiaalla Kai Hyväkällä oli pituutta vain 164 senttimetriä ja painoa 40 kiloa. Kolme vuotta vanhempi isovelji Esa oli kymmenen senttiä pidempi ja viisi kiloa painavampi. Veijo Häkkinen oli joukon pisin, metrin ja seitsemänkymmentä senttimetriä, mutta hänkin hyvin solakka, vain viisikymmenkiloinen.¹⁵

Toisin kuin osa heidän tovereistaan, Esa, Kai ja Veijo eivät harrastaneet kehonrakennusta. Isoa miestä vastaan he olisivat silti saattaneet pärjätä, ainakin yhdessä jos eivät erikseen. Nukkuessaan he eivät kuitenkaan voineet panna murhamiehelle hanttiin. Pitkä yö saapui poikien tietämättä.

Helatorstain jälkeisenä yönä 1972 Hyvinkään Kytäjärvellä kajahti viisi laukausta. Aamulla järven rannalta löytyi kolme paikallista mopopoikaa lähietäisyydeltä päähän ammuttuina. Pramean Kytäjän kartanon nuoren isännän Kai Vähäkallion tiedettiin valvoneen maitaan mustasukkaisesti revolveria mukanaan kantaen, ja pian Vähäkalliota jo epäiltiin surmista. Yksityiskohtaisesti etenevä kirja valottaa köyhissä oloissa kasvaneiden uhrien ja Suomen suurimpiin kuuluvan kartanon väen hetkellistä leikkauspistettä, joka johti sekä poikien että kartanon tuhoon.

www.wsoy.fi

30.16

ISBN 978-951-0-49326-7